

28. SILNÝ ANJEL O PÁDE BABYLONU

(Zjavenie Jána 18,1-24)

(5.videnie. Nebeský hlas o páde Babylonu)

*

Potom som videl (Ján) z neba zostupovať iného anjela, ktorý má veľkú moc, a jeho sláva ožiarila zem (žiara ako atribút božskej bytosti; podobne Ezechiel 43,2). **Zvolal mohutným hlasom: „Padol, padol veľký Babylon** (Rím; podobne Daniel 4,27) **a stal sa príbytkom démonov, skrýšou všetkých nečistých duchov a skrýšou nečistej a odpornej zveri** (podobne o Babylone: Izaiáš 13,21; Jeremiáš 50,39; 51,37; Izaiáš 34,11-14; Baruch 4,35 > o Edome: Izaiáš 34,11-14 > o Jeruzaleme: Jeremiáš 9,10 > o Týru: Izaiáš 23,15-17 > o Ninive: Sofoniáš 2,14-15; Nahum 3,4). **Lebo všetky národy pili z vína vášne jeho smilstva** (podobne Jeremiáš 25,15) **a králi zeme s ním smilnili a kupci zeme zbohatli z jeho obrovského rozkošníctva!**“ (odsúdenie hriešneho prepychu Ríma a vyhlásenie rozsudku; podobne Izaiáš 21,9 > Zjavenie 17,2: *Veľká neviestka babylonská*).

A počul som iný hlas volať z neba: „Vyjdite z neho, môj ľud, aby ste nemali účasť na jeho hriechoch (výzva k vnútornému odstupu od hriechu bezbožnosti; podobne Genezis 19,12 > Izaiáš 48,20; 52,11 > Jeremiáš 51,6; 51,45 a nasl.) **a aby sa vám nedostalo z jeho rán, lebo jeho hriechy siahajú až po nebo** (podobne Genezis 18,20) **a Boh sa rozpamätal na jeho neprávosti. Odpláťte mu, ako aj on odplatil** (podobne Jeremiáš 50,15)... **Do pohára, do ktorého nalieval, nalejte mu dvojnásobne! ...toľko mu dajte útrap a smútku. Lebo si v srdci hovorí: »Sedím ako kráľovná, vdova nie som a smútok neuzriem«** (podobne o Babylone: Izaiáš 47,7-8). **Preto jedného dňa prídu jeho rany, smrť** (podobne 2,23: *Videnie siedmich svietnikov*; 6,8: *Otvorenie piatej pečate/Mučeníci volajú po odplate*) **i smútok a hlad a ohňom bude spálený** (podobne Zjavenie 17,16: *Veľká neviestka babylonská* < Jeremiáš 50,32; 51,25-58). **Lebo mocný je Pán Boh, ktorý ho odsúdil.**

I budú nad ním plakať a nariekať králi zeme, ktorí smilnili s ním a hýrili, keď uzrú dym jeho požiaru (odkaz na požiar Ríma r.64; sebecký žiaľ kráľov, ktorí spolu so skazou mesta strácajú vlastnú moc; plač kráľov ako súmrak rímskej kultúry)... **a budú volať: „Beda, beda** (časté starozákonné citoslovce: podobne 1Kráľov 13,30 > Jeremiáš 22,13; 34,5 > Zjavenie 8,13: *Vták Beda*; 9,12: *Trápenie kobyľkami*; 11,14: *Zmeranie Božieho chrámu*), **ty veľké mesto Babylon, mesto také mocné** (rituálny pohrebný žalospiev), **lebo** ^{18,10} **v jedinu hodinu** (náhle) **prišiel na teba súd** (podobne o Týru: Ezechiel 26,15 -27,36)!“

Kupci zeme budú nad ním plakať a žialiť, lebo nik nekúpi ich tovar: Náklad zlata a striebra, drahých kameňov a perál, kmentu a purpuru, hodvábu a šarlátu (podobne 17,4: *Veľká neviestka babylonská*), **všelijaké tujové drevo, všelijaké predmety zo slonoviny ...predmety z najvzácnejšieho dreva, medi, železa a mramoru; škoricu a balzam, voňavky a masti, kadidlo, víno a olej, múku a pšenicu, dobytok a ovce, kone a vozy, otrokov a ľudské duše** (gr. *somata* a *psychas antropon*; v Genezis 36,6: hebr. *nefesh* prekladané do gréčtiny ako *somata* s významom otrok; *psychas antropon* = dobové označenie nevoľníkov; *somata* ako výraz prostituovaných mužov i žien; vlastníctvo tela aj duše otroka; podobne Ezechiel 27,13). **A rané ovocie, túžba tvojej duše** (prvé rané plody na rímskych

hostinách ako znak bohatstva hostiteľa a zdroj jeho pýchy), **odišlo od teba, všetko cenné a skvostné stratilo sa a už ich viac nenájdu.**

Kupci týchto vecí, ktorí z neho zbohatli, zastanú si obďaleč od hrôzy nad jeho útrapami a budú volať a žialiť: „Beda, beda, ty veľké mesto (rituálny pohrebný žalospev)... **lebo v jedinú hodinu** (zrazu; rýchlo) **bolo spustošené toľké bohatstvo** (obraz Ríma na vrchole moci; podobne o Týru Ezechiel 27,1-24)!“

Všetci kormidelníci (gr. *kybernetes* = kormidelník i kapitán lode) **a všetci, čo sa tadiaľ plavili, námorníci a všetci, čo pracujú na mori** (majúci zisk z obchodného loďstva), **zastali obďaleč a keď videli dym požiaru, volali:** „Ktoré mesto sa podobá tomuto veľkému mestu?“ **Sypali si prach na hlavu a s plačom** (narážka na pohrebnú prax: trilógia rituálneho žalospevu: králi, obchodníci, námorníci) **a žiaľom volali:** „Beda, ty veľké mesto... **lebo v jedinú hodinu** (náhle; podobne 18,10) **bolo spustošené** (podobne o Týru: Ezechiel 27,30-32;). **Plesaj nad ním, nebo a svätí, apoštoli a proroci, lebo Boh rozsúdil váš súd v ňom!**“ (radosť kresťanov nad zánikom zlej kultúry; podobne o Babylone: Jeremiáš 51,48 > o nepriateľoch Izraelitov: Deuteronomium 32,43 > Izaiáš 44,23).

Potom jeden silný anjel vzal kameň veľký ako žarnov, hodil ho do mora (žarnov ako vrhacia zbraň vo vojne: Sudcov 9,53; 2Samuelova 11,21) **a zvolal:** „**Takto prudko bude zvrhnutý Babylon, to veľké mesto a viac ho nebude** (podobne Jeremiáš 51,63-64 > Ezechiel 26,21). **Už v tebe nebude počuť hlas citaristov, hudobníkov** (spevákov za sprievodu citár), **flautistov** (hudba a spev ako radosť zo života: podobne Ezechiel 26,13 > Izaiáš 24,8) **ani poľnicu; už v tebe nebude majster v nijakom remesle, ani zvuk mlyna v tebe už viac počuť nebude** (zvuk žarnova ako symbol každodennosti života > utíchnutie žarnova = výraz pustošenia a smrti; podobne Jeremiáš 25,10); **svetlo lampy ti už nezasvieti a neozve sa v tebe hlas ženícha a nevesty** (mesto bez budúcnosti: podobne Jeremiáš 27,35), **lebo tvoji kupci boli veľmoži na zemi** (podobne Izaiáš 23,8) **a tvoje čary zviadli všetky národy** (skaza Ríma bude úplná). **Našla sa v ňom krv prorokov a svätých a všetkých zavraždených na zemi** (hlavná vina Ríma je v činoch proti Božím prorokom a martýrom; podobne Jeremiáš 51,49)!“

Námet pád Babylonu patrí k tým apokalyptickým výjavom, ktoré sa vo výtvarnom umení, i novovekom (symbolizmus: Gustave Doré, 1864), objavujú častejšie. Dorého rytina v pochmúrnom osvetlení zobrazuje zrúcaniny mezopotámskej metropoly, neusporiadanú nádheru teraz už mŕtveho mesta s pozostatkami rôznych pohanských kultov (stĺpy s papyrusovými hlavicami, monumentálne kamenné sochy slona, sfingy). Uprostred ruín sa ako príznaky objavujú iba zatúlaná, striehnuca šelma a krdel' bielych vtákov.

*

Biblické meno **Babylon** sa koreňom bli (zmätok) spája s povest'ou o vzniku rozličných, navzájom odlišných jazykov. Zmätenie hovoriť (bľabotať) sa hebrejsky povie *bacal*, ale táto biblická etymológia je podľa bádateľov zrejmu snahou Izraelitov zneuctiť mocného súpera - starobylý, mocný, bohatý a kultúrne vyspelejší Babylon. Zmätenie jazykov odráža zrejme dojmy nomádov (akými zrejme starí Izraeliti v tom čase stále ešte boli) z obrovského mesta, ktoré bolo zmesou rás a jazykov.

Lingvisti slovo Babylon (akkad. Báb-ilu/Báb-ilim, novobabylon. Báb-ilání; sumer. Kadingirra) prekladajú ako Brána bohov. Podľa Genezis (11,9) mesto založil Noeho potomok, mezopotámsky hrdina a bojovník *Nimród, ako svoje hlavné mesto, podľa inej tradície to bol sumersko-akkadský stvoriteľský boh Marduk, alebo podľa chybnej tradície Sammu-ramát/gr. **Semiramis**, manželka novoasýrskeho vládca Šamši-Adada V., ktorá si po manželovej smrti roku 810 pr.Kr. podržala niekoľko rokov značný politický vplyv (grécka tradícia, či skôr jej nepochopenie, Semiramis pripisujú stavbu tzv. visutých záhrad Babylonu).

Archeologická lokalita Babylon sa dnes nachádza v Iraku asi 90km južne od Bagdadu. Osídlenie je doložené od počiatku 2.tis.pr.Kr. do 3.-2.st.pr.Kr. Najstaršie nálezy, ako sú obytné domy a hroby, pochádzajú z 1400-1200 pr.Kr. Jednotný urbanistický celok bol vytvorený za vlády Nabukadnezara II. (604-562 pr.Kr.), čiže v období, keď do Babylonu prišli izraelskí zajatci. Centrum Babylonu tvoril Južný hrad, kráľovská rezidencia so sálami obloženými glazovanými tehliami a s preslávenými tzv. Semiradinými visutými záhradami (podľa dnešných bádateľov nemajú nič spoločné s historickou osobou Sammu-ramát; grécky mýtus staviteľku visutých záhrad a mesta Babylon stotožňoval so Semiramis, dcérou sýrskej bohyně Derketó a manželkou asýrskeho kráľa Nina). Vo vnútri mestských hradieb v severnej časti mesta sa nachádzal kultový pavilón, od ktorého smerovala 16m široká tzv. Cesta procesií k bráne bohyně Ištar s dvojicou veží pri zemi obložených glazovanými tehliami s podobami posvätných zvierat, kráčajúcich posvätných býkov, levov a *gryfov (dnes umiestnená v Štátnom múzeu v Berlíne). Smerovala pozdĺž východnej strany Južného hradu do svätyne Esagila (sumer. Dom s vysokým vrcholom), zasvätenej bohovi Mardukovi. Jej súčasťou bol *zikkurat Etemenanki (sumer. dom, základňa nebies a zeme) s pôvodnou výškou 92metrov. Rozsiahly babylonský mestský komplex zabezpečovali zdvojené hradby. Správy o svojej návšteve Babylonu zanechali mnohí cestovatelia: grécky historik Herodotos z Halikarnassu asi 460 pr.Kr., Benjamin Tudely v 12.storočí a mnohí ďalší v nasledujúcich storočiach. Po nich prišli v 19.storočí odbornejší bádatelia, ktorí vykonali sondáž a zhotovili plány trosiek. Podľa priebežného výskumu Austena Henri Layarda (1850) a Fulgnce Fresnela (1852) nasledovali vykopávky vnútorného mesta (nemecký archeológ a architekt Robert Koldewey, 1855-1925).

Dnes vieme, že len samotné hradby Babylonu sú predmetom obdivu. Mesto obklopoval zložitý systém dvojítych až trojítych hradieb s vonkajším obvodom 27km. Hradby boli natoľko pevné, že po nich mohli jazdiť vozy podobne ako po čínskom múre, ktorý pre porovnanie začali stavať o 2000 rokov neskoršie. Na južnej strane boli babylonské hradby podopreté baštami a mali osem brán. Vonkajšia hradba bola asi 10m hrubá a asi každých desať metrov bola veža, teda spolu mal Babylon viac ako 350 strážnych veží. Jednako len najznámejšou pamiatkou zostal zikkurat Etemenanki, ktorý vstúpil do povedomia ako babylonská veža.

Mezopotámske a *elamské zikkuraty (z akkad. zakáru - vyčnievať) boli stupňovité veže s tromi, piatimi až siedmimi (novobabylonské stavby) terasami a chrámom božstva na vrchole. Zikkuraty vznikli asi na konci 3.tis.pr.Kr. Slúžili na kultové a neskoršie astronomické účely. Symbolizovali rôzne sféry sveta (podsvetie, zem, nebo), ktorými musí prejsť ten, ktorý sa chce dostať do božieho domu - chrámu na vrchole. Mali niekoľko metrov hrubé, zvislé alebo smerom hore sa zužujúce múry. Vnútny priestor bol z nepálených tehál,

vonkajšie steny spevňovali pálené, niekedy aj emailové tehly. Sumerské a babylonské zikkuraty stáli na oddelenom nádvorí a boli zvyčajne svojimi rohmi orientované voči svetovým stranám. Ich pôdorys bol štvorcový alebo obdĺžnikový, výnimočne kruhový (Lagaš; taký namaľoval Pieter Brueghel na obraze Stavba Babylonskej veže; 1563).

Babylonská veža bola päť alebo sedem stupňová stavba. Začali ju stavať za vlády Chammurapiho (1728-1686 pr.Kr.), dokončili v 6.st.pr.Kr. v čase vlády Nabukanezara II. Peržania ju zrúcali v 5.st.pr.Kr. pri dobývaní Babylonu. Jej rozmery boli zrejme 91x91x91 m, plášť mala s pálených tehál spájaných asfaltom a na šiestej/siedmej terase stál dvojstupňový chrám boha Marduka, kde sa odohrával posvätný sobáš boha a kňazky (pozri Christologický cyklus I.: *Mystické zasnúbenie sv. Kataríny/Mystický sobáš*).

Pre starovekých Izraelitov babylonská veža symbolizovala pýchu človeka, ktorý chce pozemskými prostriedkami dobyť nebo a proti Božej vôli postaviť priame spojenie medzi nebom a zemou, ktoré bolo prerušené vinou hriechu. Podľa židovskej legendy zaznamenanaj v ***Talmude** však trest Boží privolali babylonskí stavebníci, ktorí pohrdali ľuďmi. Keď sa jeden z robotníkov zrútil z vysokého lešenia a zomrel, majstri, posadnutí túžbou ukončiť dielo čo najskôr a presláviť sa, nevšíмали si nešťastníka a nechceli mŕtve telo odpratať. O pár dní neskôr sa uvoľnil jeden kameň a kus muriva sa zrútil. To už stavbári nariekali nad časovým plánom a výdavkami. Kameň, ktorý sa zrútil, pre nich znamenal viac ako mŕtvy robotník. To bol jeden z dôvodov, prečo sa Boh rozhodol ich potrestať. Pomútil rozum staviteľov, pomiešal ich reč, takže sa nedorozumeli a stavba ostala nedokončená. Remeselníci sa rozpáchli do všetkých strán...

Mesto bolo veľa razy dobyté, roku 539 pr.Kr. jeho bránami prešiel Gobryas, generál perzského kráľa Kýra II., roku 331 pr.Kr. sa ho zmocnil Alexander Macedónsky a potom prechádzalo rukami helenistických Seleukovcov, partských Arsakovcov, perzských Sasánovcov až ho nakoniec roku 641 dobyli Arabi. Staroveký Babylon tvoria už iba trosky; dnešný Babylon je iba málo významná osada, ktorá má so slávnou minulosťou spoločné iba meno.

PÁD BABYLONU (1864) GUSTAV DORÉ